Број 141. У Новом Саду, у понедељак 30. јуна 1908. Година XLIII

Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр 26 п. на четврт године 9 круна 75 пот.
За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од нетка цена је: за исту годину 2 круне, на целу годину 4 кр. а за стране земље годишње 6 круна 50 пот.
Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Слобода у избору митрополита патријарха.

О потпуној слободи избора патријарха не може, на жалост, бити ни речи. Кад би се радило и о донашању штатута о том избору, могло би бити речи само о проширењу постојеће слободе. Но овом чланку није смер да расправља о томе, како би требало да буде, него да прикаже границе данашње слободе у избору патријарха и укаже на круг народнога права и у тим границама

Потпуну слободу избора патријарха искључује већ и сам октроисани круг кандидата за тај избор, који је, на жалост, још и данас ограничен само на број епархијских (шест) епископа. Тим ограничења је и та непотпуна слобода избора, јер народ нема никаква права и утецаја у избору тих епископа, а јер и избор из тога круга кандидата потпада под одобрење и потврду онога државнога фактора, који одобрава и потврђује и избор епископа као будућих кандидата у избору патријарха. Па тек, како би та слобода избора изгледала онда, кад би стајала она рогобатна теорија неких реакционара, да је право потврде неограничено Таква теорија би поништавала свако право на избор, а слободу избора учинила потпуно апсурдном. О именовању да и не говоримо, јер, поред права на избор, именовање може бити само — сила; именовање искључује избор.

И сабор 1874., и онај потоњи од 1885., тежио је, да питање начина избора реши изборним штатутом, у смислу правилно и законито схваћеног права слободе избора. На жалост, ни један није санкционисан. Но континуитет ове тежње је остао до данас. Кад ће се ова тежња оживотворити питање је времена

Али, и поред тога, што изборни штатут досада није узакоњен, радикална странка ће приступити и предстојећем избору патријарха, јер неће забадати главу у песак, попут тице ноја, као оно 1890 г. либерална странка. Приступиће избору, јер то тражи интерес цркве, народа и народно-црквене автономије. Не зато, што би одобравала данашњи начин избора патријарха, него зато, што се избор може извршити само према постојећем стању, што тај начин избора данас још важи

Изузев, пак, споменуте околности, које ограничавају слободу избора патријарха, цео остали поступак у том избору потпуно је слободан. Тај део слободе је наше право које стоји изван сваке сумње. А све, што би, ма са које стране и ма на који начин, крњило ту слободу, било би повреда слободе, права и закона

Повреда права у правној држави, повреда је државе, као извора сваког права у држави. Повреда закона у уставној држави, повреда је државног устава, којега саставни део сваки закон. Но и у правној држави се дешавају повреде јавног права; и у уставној држави дешавају се повреде устава. То су повреде, које се називају „терором и насиљем одозго“, за које повреде су виновници одговорни државном сабору, но за које повреде морално одговара и цела држава, пред јавним судом целога правнога, уставнога и слободоумнога, дакле целога културнога света. То из вида губити не ћемо и не смемо.

Радикална странка, као данашња већина у народно-црквеном сабору, не жели конфликата (сукоба) са државном власти Она их не ће изазивати ни у питању избора патријарха. Конфликат може изазвати само влада. И ако га изазове, на њу пада одговорност. А изазваће га одмах, ако нам покуша порећи, окрњити и спречити и онај једини, још заостали, део слободе у избору патријарха, који део слободе нам даје право и могућности, да се у изборном чиву изјавимо: кога желимо за патријарха, што уједно искључује, апсолутно искључује силу, да изаберемо онога, кога не ћемо

Наш избор може бити донекле неодобрен, али нам се ниједан избор не сме и не може наметнути и наложити. Јер, поред октроисаног круга кадидата, поред потврде, односно могућности неодобрења избора, ако државна власт хоће још и да означује, препоручује и слади личност, коју да бирамо; па још ако жели чинити и притисак, ма које врсте, у корист те личности, онда питамо: шта од тог слободног избора патријарха остаје српском народу? Зар само лојална сервилност, роботска послушност у безграничној попустљивости? Зар само прилика, да таквим избором докажемо да немамо другог права у избору, него да у изборном чину одиграмо улогу de facto државног штимапарата?

Против сваког таквог незаконитог и неуставног покушаја, државна би влада нашла цео српски народ и његово народно-црквено представништво, цео сабор — сложан.

Био је покушај 1882., пак је насиљем државне власти и спроведен. Али не повратио се! Држимо, да га не жели ни наш узвишени владар; држимо да ће мудрост и увиђавност, да ће уставност, правна свест и слободоумље данашње угарске владе далеко бити од изазивања целога српскога народа и његове цркве.

Па чему онда неке претње, које нам се, свакако без знања угарске владе, истурују онде, онде. Зар претња са именовањем патријарха, са распустом сабора са суспензијом автономије, па можда и гилотинирањем радикалне странке, зар све то да утаре пута успешном и сретном избору патријарха? Зар те претње кога да застраше? Зар српску радикалну странку, која је „викла без голема мријетјада?“

Такве претње имају и могу имати само једну последицу, а та је, да се српски народ у своме народно-црквеноме представништву (сабору) збије у једну фалангу, у један протест против тих претња, који може одјекнути у једнодушном избору патријарха, и то онога, у чијој личности сабор нађе највише јамства за брод цркве и народне будућности И нека свако буде уверен, да радикалну странку у избору патријарха руководи и да ће ју руководити једино тај мотив, тај разлог.

Црква и народ не припада једној странци и патријарх српски не може бити човек странке. С тим је радикална стравка на чисто. Она жели патријарха узвишена, објективна, широких груди и широка погледа. И зато ће избор пасти на онога кандидата, о којем ће постојати највише јамства, да ту квалификацију у највећој мери има, да ће моћи целу цркву и народ загрлити целини послужити.

Избор патријарха је од интереса и за државу. Али она тај интерес довољно штити правом потврде избора. И то је за њу доста. Толико јој припада и према свакој другој цркви Више не. А ми то право државе, јер постоји, потпуно респектујемо.

Али, да нам, ко било, бира патријарха, или да нам кандидата номинира (именује) и декретира; и да нам, ко било, од његова избора гради услове за извршење овога или онога нашега законитога захтева у автономији, и да нам због тога над главом подиже Дамоклов мач, то не можемо дозволити. По сто пута не можемо.

Спремни смо на сваку исправност, и би ћемо исправни. Али исправни и према своме праву и својој дужности према народу и цркви својој. Туторисати себи и заповедати — не дамо. Јер, то би било — самоубиство.

Може нам се починити и насиље. Али, да то насиље одобримо, па и са захвалношћу примимо, да гажењем свога права и образа, да издајством општег народног интереса то насиље санкционишемо сами, на то нас присилити нема права нико и — не може. И зато, не треба претити. Претње се не бојимо, јер се не бојимо ниједног насиља.

Један посланик

„Светозар Прибићевић и Миливој Бузаџић“.

Под овим насловом посветио је „Балкан“, орган америчких Срба у Чикагу, чланак Светозару Прибићевићу поводом проневере од 130.000 К, коју је, на штету тамошњих Срба, починио Прибићевићев протеже Бузаџић.

На овај чланак, који је изашао у „Балкану“ још 20. маја, није Прибићевић још одговорио, ваљда због гриже савјести за сиротињску муку а ваљда и зато, да се брука не чује код нас, јер „Балкан“ није познат ширим слојевима у нас.

И новосадски „Браник“ није знао за ову посланицу „Балканову“ Прибићевићу, па је региструјући у 139 броју свом вест о овој великој проневери, осудио Бузаџића, Прибићевићевог пријатеља и једномишљеника. Држимо, да је за „пропуштену пажњу“ већ добио укор.

Исти Бузаџић био је благајник у Уљанику у Славонији те је због рачунских „неправилности“ морао се селити у Америку. Пошто је лични пријатељ и начелни приста Прибићевићев, то га је овај препоручио америчким Србима у Чикагу за уредника „Балкана“ и ако је знао добро, да Бузаџић нема смисла за рад и уређивање листа као што је знао и морао знати, да његов лични пријатељ није чистих прстију. Али да! Требало је пријатељу и присташи дати ухљебије и ту престаје све! А било је при том и других мотива Ево шта вели, између осталог, „Балкан“, шта је руководило Светозара Прибићевића, да „Балкану“ препоручи Бузаџића: „Нама је то нејасно, непојмљиво, шта је по сриједи, шта је руководило, да се тако излаже г. Св. Прибићевић... Ако је хтио томе Бузаџићу добра да учини, што га није у редакцији загребачког „Србобрана“ задржао, а не слати га и брукати себе и овдашње Српство За нас је препорука од стране г. Светозара Прибићевића Миливоја Бузаџића један велики мит и ми нагађамо, питамо се, шта је руководило тога човека, да учини оваку неправду овдашњем Српству, кад је послао Миливоја Бузаџића? — Ако је хтео помоћу Миливоја Бузаџића да се популарише г. Светозар Прибићевић, онда је противно постигао. Г. Светозар Прибићевић ни из далека не зна колико је штете, неправде нанио овдашњем Српству. Може човјек да се превари у препоруци, али

код г. Прибићевића није тај случај. Г. Светозар Прибићевић је знао врло добро да Миливој Бузаџић нема смисла за уредника. Г. Светозар Прибићевић и после Бузаџићевог пада са уредништва савезног органа одржавао је везе с тим истим Миливојем Бузаџићем, а тај исти Миливој Бузаџић да се одужи свом протектору, мође му слику у неком чудовишту, што носи име календар и шаље му неки испросјачени новац као дар самосталној странци (Дакле и Америка је плаћала самосталски избо, ни гулаш. Зато је био тако мастан. Срамота! Прим. сл.). А г. Светозар Прибићевић се опет захваљује својеручним писмом свом „Lieblingu". (И право је и на свом месту, да се бар захвали оном, који је проневерио 130.000 К да узмогне послати самосталној странци за изборе. Човек је част жртвовао у интересу странке! Прим. сл.). И наређује, да се уврсти чланак у загребачки „Србобран" његова љубимца ..

Данас стоји тај љубимац г. Светозара Прибићевића демаскиран, као прости лопов. Поводом овог шкандала и бруке од стране љубимца Прибићевићевог — Миливоја Бузаџића, ми смо сматрали за српску родољубиву дужност да ствар расчистимо, да је ставимо до з ања г. Св. Прибићевићу. Г. Прибићевић сад има ријеч ствари ради. Нас овом приликом није руководило партизанство или страначки каприци, симпатије или антипатије страначке, ми смо ово из српске човјечанске дужности рекли те само би тако требало да се узме". Тако дословце вели „Балкан".

Интересантно је још ово што вели „Балкан" у почетку свог уводног чланка где говори о избору уредника: „Међу толиким компетентима, који су већином располагали академском квалификацијом, налазио се млади, даровити пјесник и књижевник Петар Кочић Петра Кочића као и све остале академичаре побјеђује фамозни Миливој Бузаџић. Само зато што је препоручен од стране г Светозара Прибићевића... Што је руководило Светозара Прибићевића, да усређи овдашње Српство са једном типичном мизеријом, као што је Миливој Бузаџић? Шта га је руководило да и себе излаже бруки (Каква брука за Прибићевића, главно су паре за изборе! Прим. сл.) Зар збиља г Св. Прибићевић није толико имао љубави и обзира спрам овдашњег Српства?.

Изнели смо, ево, верно садржај посланице, што су ју амерички Срби на уста свог „Балкана" послали Светозару Прибићевићу. Не чинимо ово из пакости, како то чини Светозар Прибићевић сваком згодом према свом политичком противнику. Нећемо ни њега ни самосталну странку оптуживати зато, што је Бузаџић, самосталац, проневерио силан новац америчких Срба, јер не може странка одговарати за чине појединаца. Свака је странка део народа а тога народа нема, где нема делинквената! Али ми смо у скорој прошлости имали прилике видети, како „Србобран" и „Браник поводом новчаних неправилности, које теретише једног радикала, сложно и непрекидно су осам дана нападали радикалну странку због тог чина Писали су „радикалска проневера" „радикали проневерили црквени новац" и т. д. Бацили су се блатом на целу радикалну странку ради чина једног човека. Чинили су то свесно, да нашкоде радикалима. Шта би било, кад би радикалски органи сад надигли дреку: „Самостална странка проневерила 130 000 К сиротињског новца", „самосталци лопови" итд. а у тој странци седе и поштени људи. Допадали вам се овака борба, господо самосталска? Видите, како вас можемо вашим оружјем бити, у по главе! Али ми то нећемо. Кривицу ради проневере нека сноси Бузаџић. Ми ћемо вас само позвати да нам одговорите ово: Колико сте примили од Бузаџића „као дар самосталној странци" како вели „Балкан"? И хоћете ли бити толико поштени да вашем Бузаџићу накнадите оне паре, што вам је он тобоже испросјачио (у истини проневерио!) и послао вам у изборне свр хе, јер не можете пустити, да српској сиротињи у Америци пропадну новци Доста да су вас испомогли!

Г. Светозаре Прибићевићу, да чујемо Вас!

Загреб, 8 јула 1908.

Једна интересантна визита. Врховни патрон свију православних Хрвата, дакле и „Србобрановог" Тр јства, Прибићевића, Бањанина и Будисављевића. др. Владимир Николић-Подрински посетио је једнога вечера прошле недеље, када се почео хватати мрак, дра Јосифа Франка у његовом стану улица Марије Валерије баш поред чивутског темпла. Пошто др. Јосиф Франк није адвокат Николићев, без сваке сумње био је Подрински код дра Јосифа Франка, да преко овога препоручи самосталце дру Векерлу и дру Луегеру После фијаска са Загорчевим меморандумом, ово је последњи најочајнији покушај самосталаца, да се догурају до влад. То је „јуначка" борба за материнску реч! Josua hilf!

Spectator

Три савремена питања у народно-црквеној автономији.

III.

Одобравање и потврда автономних уредаба

Државно право одобравања односно потврде автономних уредаба, јесте право узимања или неузимања тих уредаба на знање. То право има свој извор, дакле и први основ, у праву државног врховног надзора, те према природи, садржини и функцији надзорнога права, не може ни право потврде автономних уредаба бити друкчије, него како смо га обележили.

Тако су схватили и обележили ово право и наши посланици 1872. године. „Највиша потврда по правди и по правом смислу IX. зак. чл. од 1868. не обима у себи веће какво право државне власти, него које лежи у праву врховног државног надзора". (Извештај посланика 1872.)

А то ће рећи: Извршујући право потврде, државни чинилац (владар) може автономне уредбе (као и државне) само одобрити или не одобрити. Крњити их, измењивати и допуњавати, нема права.

„Краљ може одобрити или одбити њему поднесене одлуке (законе и т. д.), али их не може изменити". (Коломан Гици.)

То је аксиом државнога права који у пуној снази важи и за автономне законе. Све што бива против овог аксиома, није уставно није законито, него је акт силе државне превласти, чиста узурпација њена.

Како бива са потврдом наших автономних уредаба, знамо и казаћемо још. Но да видимо, како бива са уредбама по другим црквеним авнономијама.

Остаћемо код устројства угарских евангелика хелветске вероисповести, из г. 1882., и баш код приведена три параграфа његова. И испричати ћемо, како је дошло до утаначења њихова.

Кад су угарски евангелици г. 1881/2. установљавали своје устројство, имали су са државном власти значајну преписку баш у погледу извршења наредаба државне власти у кругу автономије.

Утврдивши 1881. године свој автономни устав на своме земаљском синоду (као наш сабор), евангелици су га поднели, и то путем угарског министарства, ради одобрења Његову Величанству.

Целокупно министарство (министарски савет) предао је ту ствар министру просвете, (тада Трефору), да он учини своје примедбе на тај устав.

Трефор учини то и поднесе своје примедбе Њ. Величанству. Краљ одобри примедбе и опуномоћи министра Трефора, да их саопшти земаљском синоду и у име Њ. Величанства га позове, да преради свој операт према тим примедбама. Синод је неке примедбе усвојио а неке није, и поднео је наново свој устав на превишње одобрење. Устав је затим био одобрен, како је други пут поднесен, без икакве промене. Одобрен је овако. На поднесени оригиналан текст устава написана је ова клаузула одобрења:

„Овај црквени закон, који је установљен од угарских евангелика хелветске вероисповести на њихову земаљском синоду, који је одржан највишим крал. одобрењем дана 31. октобра 1881. и продужно 10. септембра 1882. и следећих дана у Дебрецину, те који се односи на црквено устројство и који је путем угарског министра просвете највишег одобрења и краљевске потврде ради поднесен, — овим одобравамо и потврђујемо.

У Шенбруну, 11. октобра 1882.

Франц Јосиф с. р. **Август Трефор с. р.**

Но да видимо и о чему се радило у министровим примедбама.

Опште је начело и правило, да се муниципалне власти (жупаније и кр. вароши) морају покоравати владиним наредбама и те наредбе путем својих органа и извршити.

Али у случају, ако муниципије сматрају да је владина наредба противна законима (па и земаљском обичајном праву) или иначе да је према местним приликама нецелисходна, може против те наредбе ремонстровати пре извршења. Ако министар одбије ремонстрацију, онда се наредба мора безусловно одмах извршити.

Осим ових има и таквих наредаба, које се морају одмах и безусловно извршити, а то су наредбе у погледу позива на допуст пуштених и резервних војника; даље и такове наредбе, које се издају ради тога, да се очувају државни интереси који су у опасности, те се у наредби за њих каже, да се не смеју одлагати. И против оваквих наредаба може се ремонстровати, али после извршења, и то на сабор.

Ако се оваква наредба ипак неће да изврши, министар опуномоћи великог жупана, да их он помоћу чиновника изврши, дајући великом жупану **изнимну** власт.

Државна власт је хтела *) дакле, да ове у држави важеће одредбе закона према политичким автономијама уведе и у автономију евангелика хелветске вероисповести, те је за то 51. 117. и 136. §-у у њихову уставу приговорила овако:

„На три параграфа, т. ј. на 51. §. 117. §. и 136 §. нужно је учинити следеће примедбе:

По 51. §. l. b.) епархијска скупштина чини расположења о извршењу владиних наредаба, у колико се ове слажу са автономним правима реформатске цркве.

По § 117. духовни пастири дужни су испунити потраживања, која политичке власти у интересу управе њима непосредно упуте и која се слажу са државним законима.

По § 136. Епископи врше више наредбе црквених власти; оне владине наредбе пак, које се тичу државноправног положаја цркве и које су у опреци са црквеним уставом и верским начелима цркве или су тима противне, не могу се ни извршити ни окружницом спровести, док нису у епархијској скупштини расправљени.

Ове одредбе изгледа да дају права епископима, па чак и појединим свештеницима, да просуђују о владиним наредбама и њиховој законитости, и то са два гледишта, са гледишта државних и црквених закона, а ако нађу да су оне противне једнима или другима, могу и спречити извођење истих.

Његово Величанство не жели, да епископима или суперинтендантима и епархијским скупштинама одузме право, да могу ремонстровати против владиних наредаба, ако нађу да се оне противе законима; али сумњиво је право, да црквени органи могу спречити спровођење владиних наредаба још и у том случају, ако влада и после ремонстрације остане при наредби и жели спровођење исте. Особито се не може допустити, да се сваком свештенику даде право, да пресуђује о наредбама владе и административних власти.

Његово Величанство према томе наре-

---

*) А так поступа de facto у нашој цркви и автономији, јер су се наши црквени и автономни органи давали на то употребљавати.

дило је, да се позове земаљски синод, пошто само о извршењу законитих наредаба може бити речи и пошто противних гледишта може бити само гледе експликације примене закона, да ове §§. дотера према аналогним случајевима земаљских закона, особито одржавајући право епископима, да против владине наредбе могу једанпут ремонстровати, шта више опуномоћава епископа и на то, да ствар изнесе пред епархијску скупштину, и да и скупштина има право једанпут ремонстровати, да такве одлуке предложи, којима ће се спровађање осигурати, оставивши право представке, у случају повреде, црквеним средишним властима — конвенту и синоду".

(Наставиће се

Политички преглед.

Енглески и руски реформни предлог у Мађедонији. „Келнише Цајтунг" добива глас из Берлина, да је енглеска влада већ р заслала силама свој реформни предлог за Мађедонију. Тај се предлог потпуно слаже са руским и тражи, да се што пре образује лака колона од својих 10 до 12 хиљада момака и да се преда под управу Хилми паши да њоме гони чете Командант колоне би био турски официр и именовао би га султан на предлог Хилми паше. За кратко време биће силама предан и руски предлог У њему ће се посебно говорити о реформама финансија и правосуђа у Мађедонији

Посета руског цара у Италији. „Газета ди Венеција" јавља, да ће се овог лета генерални секретар у италијанском министарству спољашњих послова састати са руским министром спољашњих послова да преговара о путу цара Николаја у Италију. Руски цар је хтео ту посету вратити италијанском краљу још пре али се томе противио тадањи посланик Русије на италијанском двору јер се бојао да може доћи до демонстрације против цара. Сад су се међу тим у Италији измениле прилике, народ тражи пријатељство са Русијом, а невадовољан је са улогом Италије у тројном савезу.

Криза у Србији. Место да се ближи крају ово заплетено стање у Србији, оно се све више заплиће. Већ је скоро месец дана, како траје ова криза, па јој се још не може догледати краја. Познато је, да је споразум између две најјаче странке у Србији, између старијих и млађих радикала, био скоро већ склопљен и сваки истински родољуб беше већ дахнуо душом — кад одједном изненадно разбија се овај због мање важних питања Споразумели се беху у свима главнијим питањима и тада излазе млађи радикали са захтевима, и стина у питањима другог реда по важности, али са таквима, на која старији радикали нису могли пристати Споразум би осујећен. Ну после неколико дана на заузимање више виђених људи почињу поново преговори између старијих и млађих радикала. И једна и друга страна попуштате сви изгледи беху, да ће се споразум овога пута склопити, али ево, како последње вести јављају преговори се и опет без успеха прекинуше и опет због неоправданих захтева млађих радикала. Млађи радикали се ухватили за моравски мандат, те би по сваку цену да се овај уступи народњацима. Заиста чудновато, да су млађим радикалима толико прирасли за срце народњаци, да напуштају чак и свој оспорени мандат крајински, али народњацима се моравски мандат мора дати. После оваког држања млађих радикала и нехотице се намеће мишљење, да млађим радикалима није истински стало до споразума, те силом траже закачаљке да се овај осујети. Изгледа даље, да стоје под јаким утецајем народњака, да су њихови прсти умешани, да они преће споразум, а да су они против споразума радикалних странака сасвим је природно, када се зна, да су се они само с помоћу млађих радикала, на њиховим плећима подигли. Само док траје радзор међу радикалним странкама, могу се они нечему надати — Као што напред рекосмо и ови поновни преговори између радикалних странака прекинути су, што старији радикали нису могли да пристану на захтев млађих, да се моравски мандат уступи народњацима, даље нису могли да пристану ни на услове млађих радикала о општинским изборима и др П. Велимировић је известио о томе краља и предлагао му је, да сада повери Љ Стојановићу састав владе То исто му је предложио и Андра Николић Краљ је прихватио те предлоге и понудио Стојановићу да састави владу, али је овај то одбио, изговарајући се, да због буџета сада више нема времена, да се распусти скупштина и обаве нови избори Предложио је краљу, да састав владе повери др Мих Вујићу, дру Мих Миловановићу или Светозару Милосављевићу. Даље, да онај, који се прими састава владе, поведе преговоре са све четир странке и после усвајања државног прорачуна, да се распишу нови избори. Изгледа, да ће краљ повери ти састав владе Милосављевићу или Миловановићу, но да ли ће који од ових успети, да изведе земљу из овог замршаја, то је још велико питање.

Вести из места и са стране.

Позив на претплату. 1. јула отварамо нову месечну претплату на „Заставу". Цена је на месец дана 2 круне 70 пот. Уједно учтиво умољавамо наше поштт. претплатнике којима крајем јуна истиче претплата, да изволе исту за времена, за месец јули обновити, како не би у шиљању листа до прекидања дошло

Њихово огледало.

Оно троје око сиротога „Србобрана" реагира на наш чланак „Die Drau проводација Србобранов" једном белешком, која нема ни репа ни ушију, али зато није постидна у лажи и клеветама на радикале, — у доказ зар „спреме" и способности" својих аутора!.. Кад смо „Србобрановој" редакцији здерали образину и проказали је, да шурује са Векерловим „Spachrohrom," чивутском „Drau" — стаде се она плазити и муцати: „Застава је савезница „Drau"!. Када смо доказали, да је Прибићевић & С. надмашио Крезовића и Настића у подметању и у смишљању клевета, — они се бекеље руже нас у инат: „Настићева странка"!...

Јесу ли то докази њихове самохваљене „интелигенције" или „политичке спреме"?!

Немци зову такав начин одговора „Retourkutsche" и њиме се служе дерлад и они, које је разлог напустио.

За зреле је људе и мудрије и достојанственије ћутати, него се тако „бранити".

Не верујемо, да су се томе начину „борбе" и сви њихови телићи дивили.

Но да забашуре ту своју недоумицу и усхалакају ипак своје верне блуне штампају и паки кроз вом нитковску подвалу, е „су из радикалских дошаптавања поникли гласови о илојалитету самосталаца"; али муком муче и крадом обилазе онај свој главни пасус у „Drau", где се извињују Векерлу е их радикали угураше у против-мађарску политику!.

Лепо ли оно рече Змај:

„А за грехом грех се ваља
Грешник мисли себе пере
Кад другога каља."

Тиртеј.

Свој своме и наше занатлије.

Сви ми добро знамо, да су наше занатлије добри Срби, ватрени родољуби и да свуда имају удела, где треба што родољубиво учинити. Новосадске занатлије имају своју задругу, своје певачко друштво и све они то из своје сопствене снаге издржавају и одржавају. Па су они и заслужили од наше публике овдашње и околне, да их својом потпором помажу, а не да купују робу код туђина, где има леп изог, фотеље, и где се поздравља са „кланьам се", а продаје роба из фабрике, која се ни из близу не да сравнити са робом наших занатлија. Само онај народ може напредовати, који у целани осећа дужност узајамности. А у нашем социјалном животу српско занатлијство заузима, као што већ напред рекох, врло важан и родољубив положај, те је заслужило, да га се сетимо са: „Свој своме".

Прибићевић у Прагу.

Страни листови доносе имена изасланика словенских народа на словенском конгресу у Прагу. „Нова Слободна Преса" међу осталима доноси, да ће Србе из Угарске заступати Прибићевић. Овакав извештај добио је споменути лист по свој прилици од загребачког „тројства" или је омашка. Ако је оно прво, ни мало се не чудимо ни овој дрскости загребачких лажова и уображених величина, но могуће, да је и омашка. И онда би требало да тај извештај гласи: православне Хрвате из Тројединице заступаће Св. Прибићевић.

Нове српске земљорадничке задруге.

Основане су, од суда потврђене и у званичном листу обнародоване српске земљорадничке задруге, те су и рад отпочеле: У Темеш Моноштру (тамишка жупанија). У управном су одбору: Михајло Бурназов, уједно председник задруге; Душан Коцин, уједно заменик председника, те Ника Никић. Пословођа је Никанор Савић. У Старчеву (торонталска жупанија) У управном су одбору Милан Драгојевац, уједно председник задруге; Жива Ложајић, уједно заменик председника, те Васа Ђурић, Стеван Милићев и Петар Лазаров. Пословођа је Лазар Ристић.

Немири у турској војсци.

„Берлинер Тагеблат" добива глас из Цариграда, да је порта изаслала три батаљона Албанеза да стишају устанике у Ресни. Ови се међутим побуне и не хтедоше слушати. Порта онда пошље три нова батаљона из Смирне. Телеграфске везе између Цариграда и Битоља су још једнако прекинуте. У Цариграду се окупљају ломобранци. Међу војницима нема довољно запта.

Дубока старост.

У Вршцу је умрла прошлог петка удова Анча Андрејевић, жена пок. Косте Андрејевића, ћурчије. Умрла је у својој 103. години. Деце није никад имала и у старости остала је без игде икога свога, па је ипак дочекала заиста лепу старост.

Каникула у Њујорку.

Као што из Њујорка јављају, тамо влада ужасна топлота; редовно је висина температуре 38—47 Целзија. Становништво проводи ноћи у парковима, на кућним крововима и на морској обали. У песку на морској обали стотинама људи спавају ноћу, јер је у собама топлота тако јака, да се у њима ни тренути не да. Многи су људи помрли од сунчане жеге, а често се дешава, да коњи ухваћени у кола падају од жеге и скапавају. — Многи су људи полудели од топлоте, а редарство се тужи, да су се злочини јако умножили од како је наступило ово неприродно и ванредно стање.

† Шахиста Чигорин.

Знаменити руски шахиста М. И. Чигорин умро је јануара месеца о. г. Био је један од најбољих шахиста на свету и на међународним утакмицама на шаху у више маха односио је прве награде.

Против војника.

Из Будимпеште јављају: Још пре четир године упутили су становници вароши Липе на команданта 7. кора молбу, да се тобџијски маневри не држе у Липи. Јер становници су преко лета забављени око пољских послова, па се боје за своје жене, да им војници не учине „штогод на жао". То су исто учинили и сад. И решили су, ако им се молба не услиша, послаће депутацију на самога краља.

За споменик проти Николи Беговићу даровао је преч. госп. Пајо Пајић, парох у Брђанима (у Хрватској) 20 круна на чему се најучтивије захваљује. *Л. Борђошки*, сакупљач.

Исправак.

У чланку под насловом: Одговор на примедбе „Школског Гласника" у 138. броју „Заставе" поткрале су се неке погрешке, које кваре смисао појединих реченица. Тако у рубрици другој, став први, у место придикује, треба да стоји прејудикује, у истој рубрици у другом ставу између речи: код предлога изостала је реч мога; у истој рубрици од доле трећи став, у место извадити треба извидати и напослетку у трећој рубрици у последњем реду у место желе треба да стоји неће, што се овим исправља.

Брзојави „Застави"

Стигли 30. јуна

Бан Раух на путу.

Река Бан Раух је јуче преко Новога отишао у Црквеницу. На путу су на два места непознати поставили били сметње, које су сами путници са аутомобила отклонити морали. (На једном месту дрва на другом шљунак.) У вече је отпутовао у Краљевицу.

Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

ЖЕГА И ЊЕНА СТРАХОТА за одојчад: повраћање, пролив, катар у цревима тамо се најлакше прекужи, где се „Kufeke“ брашно за децу стално као храна употребљава. „Kufeke“ задобија децу боље него ишта друго; деца при том не пате од покварена варења и од летњих побољевања. „Одојче“ поучна брошура може се добити бадава у продавницама или код **R. Kufeke**, Wien III. 1073 1—1

ДИПЛОМИРАНИ ГЕОМЕТАР

ц. кр. чешке вис. школе техничке у Прагу тражи место у **приватној инжинирској пословници**, у каквом **градском уреду**, у каквој лепшој пословници цивилног геометра, или у другим сличним подузећима. Исти је био у служби земаљске катастралне измјере 6 месеци тако, да уз теорију и праксом располаже.

Понуде уз назначени хонорар шаљу се на администрацију овог листа уз знак: **„Геомет р.“** 825 1 1

ЖИВИХ СОВУЉАГА

(по 20—45 круна),

дивљих кокоши: **скршуља** и **тетреба** (Stein und Haselshühner) младих **медведа, јелена, срна, коза** и других дивљачи купује увек по високу цену уз готову наплату. Одашиљање на мој трошак и о пасност. Опширније писмом.

Понуде моли

Karl Gudera

Hoflieferant Tiergrosshändler,

824 1 1 Wien, VI./2.

ШО бр. 46 ex 1908. 826 1—3

Стечај

Смрћу Даринке Др. М. Павловића рођене Каракашевић упражњено је место учитељице у овдашњој српској народној основној школи на које се овим стечај расписује.

Са истим местом скопчана је годишња наплата од 1000 круна у готовом.

200 круна у име станарине.

70 круна у име огрева свога.

21 круна у име писаћих прибора

20 круна у име отштете за башту, а у изгледу је да ће још добити 89 круна личног доплатка и 4 холда земље.

Изабраној учитељици у дужност спада све, школском уредбом прописане, предмете — у оним разредима, које јој месни школски одбор доделио буде — предавати, наставу у пофторној школи држати и сву женску децу од трећег до шестог разреда ручном раду, по наставном плану поучавати

Молитељке, које ово место добити желе, нека се најдаље до 6. (19.) августа са добро снабдевеном молбом месном школском одбору обрате.

Из седнице месног школског одбора држане у Фелдварцу 24. јуна (7. јула) 1908.

Ђорђе Малешевић перовођа — **Стеван Кидић** председник.

ТРАЖИМ

ваљану и озбиљну женску

до 40 година стару за друга, са мало новаца ради отварања радње у месту или околини, изучен трговац сам.

Обратити се треба на управу „Заставе“ под „Солидан“. 821 1—5

МЕШОВИТА ТРГОВИНА

БРАЋЕ ПОПЕР

у Врднику (Срем)

потребује једног млађег 782 3—3

ПОМОЋНИКА

који осим српски још и мађарски говори и који одмах може у радњу ступити.

ЗА МОЈУ

адвокатску канцеларију

тражим

извежбаног конципијента

за 1. августа ц. р. о. г.

Др. Александар Рокнић

818 2—3 Митровица.

Ад М. ex 1907. — М. Ц С. 106. ex 1908

Стечај.

У извршење одлуке српског православног народно-црквеног сабора од 2. (15.) фебруара 1907. год. бр. расписује се стечај ради попуњења места **фискала при српском православном митрополијском савету** са платом од 800 (осам стотина) круна годишње.

Срби православне вере, дипломисани одветници, који ово место получити желе, нека своје, крсним листом, одветничком дипломом и евентуалним другим исправама инструисане молбе поднесу **српском православном митрополијском црквеном савету у Карловцима** најдаље до 18. (31.) јулија 1908. године.

Из седнице српског православног митрополијског црквеног савета држане у Карловцима 2. (15.) априла 1908. године.

822 1—3 **Председништво** митрополијског црквеног савета.

ИМАДЕМ НА ПРОДАЈУ

25 хектолитара

● старе добре ●

ШЉИВОВИЦЕ

од 12 градиа

Цена према погодби.

Обратити се на администрацију „Заставе.“ 802 2—4

ПОЗИВ

НА

ванредну скупштину

II. СРПСКЕ ЗЕМЉОРАДНИЧКЕ ЗАДРУГЕ

у Ст. Футогу,

која ће се одржати 28. јула о. г. пре подне у 2 часа.

ПРЕДМЕТИ:

1. Извештај ликвидационог одбора,
2. Оверовљење записника.

Ст. Футог, 12. јула 1908. 829 1—1

Јован Пантелинац пословођа. — **Мита Букинац** председник.

Србима из Угарске!

Моле се браћа Срби из Угарске, да нас са нашим новим подузећем потпомогну и да у место што пију страни селтерс, пију

српски селтерс

јер је код нашег селтерса по анализи, збир свију делова 9,21871 према туђем селтерсу од 6.676881 наш је много успешнији.

Исто молимо и препоручујемо Вам

● БУКОВИЧКУ КИСЕЛУ ВОДУ ●

која је за здравље врло корисна, и пије се како са вином исто и без вина са извора „кнеза Милоша Великог“ и „књаза Михајла“, јер иста истиче, како ју је Бог и природа створила, а така се и у боце пуни.

Подузимачи Српског Селтерса и Аранђеловачке конзорције и Буковичке киселе воде.

Ближа извешћа пошиљке и упуте даје **С. Велић** у **Земуну**, код кога се и стовариште налази. 686 8—10

ТРАЖИ СЕ СРБИН

КЊИГОВОЂА

за парну стругару, који поред српског подпуно говори и пише мађарски и немачки, Обратити се на адресу:

Илија Војновић и Другови

805 2—6 **Bácsföldvár.**

ПОМОДНО-МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

Стојана Косанића

у Руми

потребује једног доброг спомоћника, који српски, мађарски и немачки говори Ступити може одма или за 14 дана. Потребујем и једног **практиканта** или **шегрта**. 798 2—3

Дражбени оглас.

Према решењу месне српске црквене скупштинске седнице од 27. априла 1908. бр. 26. расписује се дражба на мањак за подизање гвоздене ограде портанске.

Прорачунска свота за подизање износи К 4100.

Дражба ће се одржати у школи другог разреда 20. јула (на Илијин дан) у 3 сахата по подне.

Дражбени услови и план могу се видети код потписаног перовође.

У Товавишеву 26. јуна 1908.

Милорад Бојошки перовођа. — **Сима Милутиновић** председник.

827 1—3

Дражбени оглас.

Према решењу управнога одбора Матице Српске од 14. (27.) јуна 1908. бр. 184. расписује се дражба на мањак за зидање штале на салашу задужбине Симе Ђорђевића у молском хатару (близу Тополе).

Прорачунска свота за зидање износи К. 9815.38.

Дражба ће се одржати на лицу места на салашу задужбине Симе Ђорђевића 17. (30). јула 1908. у 10 сахати пре подне.

Дражбени услови и план могу се до дана дражбе у књиговодству Матице Српске увидити, а о дану дражбе на лицу места.

У Новом Саду 4. јула 1908.

818 2 3 **УПРАВНИ ОДБОР Матице Српске.**

Ад. П. Г. 47/57 ex 1908.

Стечај.

Расписује се стечај на три учитељска места у подручној српској великој гимназији карловачкој и то:

1. На групу за класичну филологију као главну струку.

2. На групу за природне науке као главну струку и математику и физику као споредну струку.

3. На групу за историју и географију као главну струку.

Плата је суплентска 1600 К. без станарине, а основна је плата за испитанога професора 2400 К. са 560 К. станарине годишње. Основна плата после 10, 20, 25 и 30 година службе диже се на вишу категорију као и станарина после 20 година службе. Квинквенали од 200 К. рачунају се од дана положеног испита.

Првенство имају кандидати, који су својим војничким дужностима за доста учинили.

Компетенти имају своје инструјисане молбенице поднети до 6 (19) августа т. г

Из седнице патроната српске велике гимназије карловачке држане у Сремским Карловцима 20. маја (2. јунија) 1908.

806 2—3 **ПРЕДСЕДНИШТВО гимназијског патроната.**

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.